

آندره ژید

مأئده‌های زمینی

ترجمه: سیروس ذکا
با ویرایش جدید

۱۳۹۰

سرشناسه:	Gide, Andre paul
عنوان و پدیدآور:	مآنده‌های زمینی / آندره ژید؛ ترجمه سیروس ذکاء
مشخصات نشر:	تهران: جامی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	۲۶۴ ص.
شابک:	978-964-2575-91-6
وضعیت فهرست‌نویسی:	فبا
یادداشت:	عنوان اصلی: Nurritures terrestres 1969
یادداشت:	کتاب حاضر در سال‌های مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
موضوع:	داستان‌های فرانسه - قرن ۲۰ م.
شماسه افزوده:	ذکاء، سیروس، ۱۳۰۵ - مترجم
رده‌بندی کنگره:	۱۳۸۹ م ۴ / PQ۲۶۲۱
رده‌بندی دیویی:	۸۴۳/۹۱۲
شماره کتابخانه ملی:	۱۹۷۰۵۱۱

خیابان دانشگاه، چهارراه وحید نظری، شماره ۵۲

تلفن ۶۶۴۰۰۲۲۳

مآنده‌های زمینی

آندره ژید

مترجم: سیروس ذکاء

چاپ اول: ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

چاپ: فراین

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۷۵-۹۱-۶

ISBN: 978-964-2575-91-6

۶۵۰۰ تومان

مقدمه مترجم

آندره ژید جزو آن دسته از نویسندگان فرانسوی است که خویشتن را موضوع نوشته‌های خود قرار داده‌اند. کوشش این نویسندگان در این است که هر چه بیشتر خود را بشناسند. در ادبیات فرانسه سردهسته‌اینگونه نویسنده‌ها «مونتینی»^۱ است، و آندره ژید از جهانی به او بی‌شابهت نیست. آثار ژید هر شکلی که به خود بگیرد خواه شعر و خواه رمان و روزنامه شخصی، در هر حال نویسنده در آنها به حد وسواس با مسائل زندگانی درونی که برای خود طرح می‌کند سروکار دارد.

اختلاف او با «مونتینی» در این است که مونتینی پس از تجربیات و عبرت‌هایی که از تاریخ می‌گیرد، به دنیای باصفا و آرامی گام می‌نهد که نسیم شک و تردید در آن می‌وزد. در صورتی که ژید، از بررسی دائمی افکار و معتقدات خود به نوعی اضطراب پایدار دچار می‌گردد. علاوه بر این نتایجی که ژید پس از درون‌کاوی‌های خود بدان‌ها می‌رسد برای او موقتی است، در حالی که رفتار ذهنی او پابرجا و ثابت است.

1. Montaigne

این روش ذهنی تغییرناپذیر از تمایل نویسنده به صمیمیت و صداقت و نیز از احترامی که همواره به آزادی خود و دیگران قائل است هویدا است.

ژید در آثار خود، قراردادهای و رسوم اخلاقی و اجتماعی را زیر پا می‌گذارد و راه خود را در جهان اندیشه‌ها به منظور برپا ساختن خویشتن خود می‌جوید. هیچ‌یک از امیال خود را پنهان نمی‌کند و چون روی هم رفته نوشته‌هایش اعترافاتی بیش نیست از این جهت گاهی این گمان را در خواننده برمی‌انگیزد که اندکی گستاخانه به دنبال آزادی خویشتن است، ولی شاید این نیز دلیلی بر شدت صداقت و صمیمیت اوست.

کتاب «مائده‌های زمینی» که اینک ترجمه فارسی آن به خوانندگان عرضه می‌شود، از آثار جوانی ژید است که در سال ۱۸۹۷ میلادی انتشار یافته. این کتاب در زمان انتشار خود مورد توجه واقع نگردید و در ظرف ده سال فقط ۵۰۰ نسخه از آن به فروش رفت. با اینکه این کتاب از نخستین نوشته‌های آندره ژید است، با این حال وی تقریباً تمام آنچه را که می‌توان فلسفه او نامید در آن گنجانیده است و هر چه بعداً نوشته در تعقیب اندیشه‌هایی است که در این کتاب بیان گردیده، یعنی امتناع از هرگونه علاقه و وابستگی، آمادگی دائمی، کشف مداوم دنیایی تازه و شوق به زندگی و احساس آن، ریشه‌تعالیم این کتاب را در کتاب مقدس و نوشته‌های نیچه فیلسوف آلمانی باید جست. نشانه‌هایی از تأثیر ادبیات مشرق زمین نیز در آن دیده می‌شود.

مائده‌های زمینی نه در نسل معاصر خود بلکه در نسل پس از آن تأثیر عمیقی بخشید و مقدمه جنبش‌های ادبی و فکری نسبتاً بسیاری گشت. گریز و آمادگی و شوق و شوری که در آن پرورانده شده بود افکار طبقه جوان را متأثر ساخت.

سبک انشاء این کتاب اندکی تصنعی است، با این همه ژید بعدها می‌گفت که در قطع کردن و ناتمام گذاشتن جمله‌های آن هیچ‌گونه تکلفی به خرج نداده و هیچ یک از این ناتمامی‌ها بی‌دلیل نیست و حاکی از اندیشه‌اوست.

شاید امروز که ۱۱۰ سال از تاریخ انتشار این کتاب می‌گذرد و در طی آن دو جنگ بزرگ که باعث گسیختگی‌ها و مهاجرت‌ها و آمیزش‌های بسیار گردیده است و قریع یافته، برخی از اندیشه‌های این کتاب درشتی و اهمیت معنی خود را از دست داده و حتی گاهی نامأنوس و بیهوده به نظر برسد، ولی این طرز قضاوت خطاست. هر اثر را باید در زمان و مکان و شرایط خاص آن در نظر آورد. روزی که این کتاب انتشار یافت هنوز دنیا به این درجه به هم نیامیخته و گریز و رهایی از بندهای ملی و مذهبی تا این اندازه سهل نبود و برای همین، دعوت آندره ژید معنی‌ای بزرگتر و افسون و کششی قوی‌تر داشت. از حقوق برین بود و از سوز می‌گداخت و اگر امروز به حیطة عمل کشیدن اندیشه‌های این کتاب آن قدرها دشوار نمی‌نماید خود گواه بر این است که کوشش آنده ژید و نویسندگانی همانند او بیهوده نبوده است.

مقدمه چاپ ۱۹۲۷

چنین معمول شده است که مرا در این دفترچه گریز و رهایی محبوس گردانند. با استفاده از فرصتی که تجدید چاپ این کتاب به من می دهد می خواهم نکات چندی را به خوانندگان جدید عرضه بدارم. نکات مزبور با تعیین مقام و مرتبه این کتاب و با توجه نمودن مطالب آن در تخفیف اهمیت آن به نحوی روشن تر مؤثر خواهند بود.

۱ - مانده های زمینی اگر کتاب یک نفر بیمار نباشد دست کم کتاب مریضی است که شفا یافته. یعنی کسی که بیمار بوده است. در لحن شاعرانه آن افراط کاری کسی دیده می شود که زندگانی را همچون چیزی که نزدیک بوده از دست بدهد در آغوش می کشد.

۲ - این کتاب را من زمانی نوشتم که ادبیات به شدت بوی تصنع و ماندگی به خود گرفته بود و به نظرم می آمد که باید آن را هر چه زودتر به سوی زمین بازگرداند تا به سادگی پای عریان بر خاک نهد.

عدم موفقیت کامل این کتاب نشان داد که تا چه حد به ذوق زمانه گران آمده بود. هیچ منتقدی درباره آن چیزی نگفت. در عرض ده سال فقط ۵۰۰ نسخه از آن به فروش رفت.

۳- این کتاب را من هنگامی نوشتم که تازه زندگیم را با ازدواج ثبات بخشیده بودم و آزادی را که به دلخواه بر سر این کار نهاده بودم کتابم به خصوص از آنجا که یک کار هنری بود مضمرانه مطالبه می‌کرد. بی‌گفتگوست که به هنگام نوشتن آن کاملاً صدیق و راستگو بودم، ولی در عین حال در انکار مکنونات قلبی خود نیز صداقت داشتم.

۴- اضافه می‌کنم که ادعا داشتم بر سر این کتاب نایستم. در نقاشی حالت ناپایداری و آمادگی در این کتاب، همانند رمان‌نویسی بودم که خطوط سیمای پهلوانی را که شبیه خود او ولی آفریده‌اوست رسم می‌کند و حتی امروز نیز چنان به نظرم می‌رسد که این خطوط و تمایزات را بی‌آنکه آنها را از خود جدا کرده باشم و یا بهتر بگویم بی‌آنکه خود را از آنها جدا کرده باشم ثبت می‌کردم.

۵- معمولاً مرا از روی این کتاب دوره‌ جوانیم قضاوت می‌کنند، چنانکه گویی اصول اخلاقی مانده‌های زمینی اصول اخلاقی تمام عمر من بوده است و یا من خود نخستین کسی نبودم که اندرزی را که به خواننده‌ جوان خود داده بودم به کار بسته باشم. «کتاب مرا به دور افکن و مرا ترک کن» آری من نیز به زودی آن کس را که به هنگام نوشتن مانده‌های زمینی بودم ترک گفتم. به حدی که وقتی زندگی خود را بررسی می‌کنم برجسته‌ترین خوبی که در آن می‌بینم چیزی بسیار دور از علم ثبات و بلکه درست برعکس آن یعنی وفاداری است. وفاداری عمیق در اندیشه که به گمانم بسیار کمیاب است.

اگر کسانی هستند که بتوانند پیش از مرگ خود، آنچه را که وعده‌ انجامش را به خود داده بودند انجام یافته ببینند، به من نشان دهید تا در جرگه آنها درآیم.

۶- چند کلمه دیگر: برخی نمی‌توانند و یا نمی‌خواهند جز تحلیل میل

و غریزه چیزی در این کتاب بینند. این کار به نظر من از کوتاه بینی است. من خود هرگاه که آن را باز می‌کنم بیشتر از هر چیز ستایشی از وارستگی در آن می‌بینم. این است آنچه من از آن با خود نگاه داشته و بقیه را ترک گفته‌ام و نسبت به آن هنوز وفادار مانده‌ام و چنانکه بعدها شرح خواهم داد و در سایه همین وارستگی بود که سپس توانستم به مکتب انجیل پیوندم تا در فراموشی خود، کمال وجود خویشتن را که شدیدترین آرزو و نامحدودترین امکان خوشبختی است بیابم.

«ای کاش کتاب من به تو بیاموزد که به خودت بیشتر توجه کنی تا با آن و سپس بیشتر به چیزهای دیگر تا به خودت.» این است آنچه تو می‌توانستی پیش از این در مقدمه و در جمله‌های آخر مانده‌ها بخوانی. دیگر چرا تکرار کنم؟

آ. ژ.

مقدمه بر چاپ حاضر

اکنون که پس از سالهای بس دراز، ترجمه «مائده‌های زمینی» اثر «آندره ژید» نویسنده فرانسوی دوباره به چاپ می‌رسد، من چیزی افزون بر آنچه در مقدمه چاپ اول گفته‌ام ندارم. اما از آنجا که در این چاپ ترجمه «مائده‌های تازه» بر آن افزوده شده، جا دارد اندکی در باره آن سخن گفته شود.

«ژید» پس از ۳۸ سال که از انتشار «مائده‌های زمینی» در سال ۱۸۹۷ گذشته بود «مائده‌های تازه» را در سال ۱۹۳۵ نوشت که اندکی بعد با «مائده‌های زمینی» یکجا به چاپ رسید. اگر «مائده‌های زمینی» را بازگوکننده جوانی نویسنده بدانیم، «مائده‌های تازه» کار مرد پیا به سن گذاشته‌ای است که حسرت «شور و شوق» گذشته را می‌خورد، اما کنجکاوی و عطش چیزهای تازه و میل به شناخت در او به هیچ رو کاستی نپذیرفته است.

علاوه بر این «مائده‌های تازه» آن وحدت و یکپارچگی «مائده‌های» قدیمی را ندارد و سرگذشت و حکایات و مکالمه در آن بیشتر از اندیشه‌ها و اشعار به چشم می‌خورد. آنچه نویسنده بر آن اصرار دارد عصیان علیه عقل‌گرایی محض، بیان خودجوش اندیشه‌ها و گریز از

دستورات خشک اخلاقی شعارگونه و دعوت به آزاد بودن همراه با میل به خوشبختی همگان است: «خوشبختی من یعنی افزودن بر خوشبختی دیگران. برای خوشبخت بودن احتیاج به خوشبختی دیگران دارم.»
در این ترجمه نیز سعی شده است تا حد امکان شیوه بیان نویسنده حفظ گردد.

س. ذ

www.ketab.ir